

2022 M. VASARIO 10 D. VILNIAUS LITERATŲ GATVĖJE ATIDENGTAS BARELJEFAS RAŠYTOJUI PETRUI DIRGĖLAI (1947–2015) IR JO EPUI „KARALYSTĖ“

Petras Dirgėla. Regimanto Tamošaičio nuotrauka

2022 m. vasario 10 d. spalvingas sostinės Literatų gatvės namų sienas, dedikuotas rašytojams ir poetams, papildė naujas simbolis – čia atidengtas bronzos ir akmens bareljefas, skirtas moderniam lietuvių tautos epui „Karalystė. Žemės keleivių epas“ ir jo autoriui – istoriosofinio romano kūrėjui Petru Dirgėlai (1947–2015).

Vienu mėsingiausių Lietuvos rašytojų vadinamas P. Dirgėla vasario 21 d. būtų šventęs 75 metų jubiliejų. Įdomi detalė – ilgus metus rašytojas savo gimtadienį minėdavo būtent vasario 10-ąją. Nesusipratimą lėmė gimimo liudijime įsivėlusį klaidą.

Trikdo, bet yra aktualūs

„Karalystė“ buvo ir vis dar išlieka nepaprastos vertės artefaktas mūsų literatūriniam lauke, kurio centre dažniausiai aptinkame individą ir jo patirtis, bet ne bandymus apčiuopti didesnių darinių už mus pačius gyvavimą, jų prasmę. „Karalystė“ yra epinis pasakojimas, pirmasis tokio pobūdžio mūsų kultūroje“, – kalbėjo bareljefą atidengęs filosofas Vilius Bartninkas, knygos „Apie Karalystę“ autorius. Anot jo, P. Dirgėla ieško mūsų valstybės pagrindo – paieš-

Literatų gatvės namo, prie kurio fasado pritvirtintas bareljefas, skirtas Petru Dirgėlai ir jo epui „Karalystė“, fragmentas. Martyno Ambrazo nuotrauka

Petro Dirgėlos epo „Karalystė“ knygų viršeliai. Regimanto Tamošaičio nuotrauka

Bareljefo atidengimo metu grojo Dominykas Vyšniauskas. Martyno Ambrazo nuotrauka

Bareljefas, skirtas P. Dirgėlos „Karalystė. Žemės keleivių epas“ atminimui įamžinti. Martyno Ambrazo nuotrauka

Atidengiant bareljefą, „Karalystės“ tekstus skaitė aktorius Vytautas Rumšas. Martyno Ambrazo nuotrauka

Dailininkas Gediminas Šibonis. Martyno Ambrazo nuotrauka

kos veda į mitologinę valstybės gyvavimo dimensiją. „Karalystė“ yra nuoroda į daugiau nei Mindaugo valstybę, bet į tą pamatinį suverenumo statusą ir politinės brandos etapą, kurį kiekviena politinė bendruomenė turi pasiekti“, – teigia V. Bartninkas.

„Karalystės“ koridoriuose aptinkami vaizdiniai – gausybė mitinių įvaizdžių, religinių nuorodų, biblijinių palyginimų, keistų simbolių ir paslaptinių ištarų – trikdo, bet kartu skamba be galo aktualiai.

„Tai yra mitinio mąstymo gyvastingumo liudijimas – jis peržengia kasdienį laiką ir kreipiasi į mus, nežadėdamas atsakymų, tik suteikdamas priemones vaizduotei įveikti savo pačios ribotumus ir pakilti į amžinybės erdvę“, – pažymi filosofas.

Jo vertinimu, kalbėjimas apie valstybę būna viename iš trijų laikų: praeityje, kalbančioje apie dalykų ištakas, dabartyje, neraminančioje savo problemomis ir iššūkiais, ir ateityje, įsivaizduojančioje ateisiančią gerovę.

„Dirgėla ragina galvoti apie ketvirtą, egzistencinį laiką, kuris užtikrina, kad per trijų laikų virsmus valstybė išliktų savimi. „Karalystė“ yra šių apmąstymų paminklas, o atidengtas bareljefas tapo paminklu „Karalystei“, rodančiu, kad mums šie klausimai nepaliauja būti svarbūs. Kaip Dirgėla to ir norėjo“, – sako V. Bartninkas.

Pilies ir karūnos motyvai

Literatų gatvę papildžiusiame bareljefe galima įžiūrėti pilies kontūrus, karūnos motyvą, skirtingų religijų simboliką, kurią gaubia baltų kosmologinė visatos samprata.

„Bareljefo idėja susijusi su prieš kelis metus Petru Dirgėlai kurtos atminimo plokštės koncepcija. Naudojau panašią simboliką, kurią rašydamas epą savo piešiniuose-schemose vaizdavo pats autorius. Grafikos išraišką transformavau į bareljefą, simbolizuojantį Karalystės kaip visumos ir harmonijos jungtį“, – pasakoja bareljefą sukūręs dailininkas Gediminas Šibonis.

Kaip gera šachmatų partija

„Karalystė“ – kaip gera šachmatų partija, daug kas joje yra užkoduota. Pilnas, prasmingas tekstas, kiekvienas žodis yra gyvas ir savo vietoj. Dirgėla rašė iš pašakny, tas ir jaučiasi, tas ir traukia. Ir jo fantazijos man prie širdies. „Karalystė“, o ir kiti Petro kūriniai, traukia savo tikrumu, kviečia sugrįžti prie jo knygų“, – sako renginį eipo ištraukomis įgarsinęs aktorius Vytautas Rumšas.

Už literatūrinės raiškos simfoniskumą romanų cikle „Karalystė“

(Nukelta į 11 p.)